ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 60 ղրշ. Վեցամսեայ 30 ղրշ. Եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 ղրշ. Վեցամսեայ 40 ղրշ. Եռամսեայ 25 ղրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.:

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ՁԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

ԾԱՂԻԿ ՕՐԱԳԻՐ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N. 7

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزته در

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կալաթա, Գուրշունլու խան, թիւ 7
ՍԱԳԱՍԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է ճակիրճ գրուած ըլլայ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 238 "ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԵՐԵԿՈՅ 2 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1902 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

«ԵՍ»Ը ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Անհատական գործունէութեան ջիղը համարուող «ես»ը գրականութեան մէջ՝ հեղինակութեան շեշտուիլը եւ գրականութեան անգիրին եւ գրաւորին բաժանման մեկնակէտը կը դառնայ: Այն անձնական շեշտը, այն ներքին կրակը որ «ես»ը կը դնէ երկին մէջ, հեղինակինն է եւ կազմուած է նոյնիսկ անոր դաստիարակութենէն եւ ապրած միջավայրին պայմաններէն: Անհատականութիւնը՝ արդէն գրականութեան մէջ երկու տարբեր ձեւերով կը շեշտուի գլխաւորաբար: Կամ հեղինակին անհատական դաստիարակութեամբը, հակումովը եւ նկարագրովը՝ որ գործին մէջ կը ցոլանայ, կամ անոր ցեղին եւ ապրած միջավայրին ձգտումով եւ պայմաններովը՝ որուն — այդ մեծ ամբողջին — մէջ կը խառնուին հեղինակին անձնական հակամիտումները եւ անհատականութիւնը: Նախնական ժողովրդային բանահիւսութիւնը ընդհանրապէս ժողովուրդին հեղինակութիւնը եւ անոր սեպհականութիւնն է՝ որով իր մէջ կը պարունակէ իր կեանքին ամէն տարրերը. իսկ գրաւորին մէջ անհատականութիւնն է որ կը գործէ, իր զգացումները եւ գաղափարները ժողովուրդին ներգործել տալու յատուկ մտադրութեամբ:

Նախնական շրջաններու մէջ մարդիկ, միեւնոյն մտածելու եղանակը ունէին, անշուշտ միեւնոյն ստեղծելու կերպն ալ պիտի ունենային: Այս դարերուն մէջ ոչ ոք անհատապէս առասպել, երգ, զրոյց, առակ կրնար ստեղծել, այլ բանաստեղծութիւնը ամենուն եւ բանաստեղծը ամէն մարդ էր: Ժողովուրդը հաւաքաբար դարերու ընթացքին մէջ կը ստեղծէր թէ՛ երգը եւ թէ՛ առասպելը, իսկ անհատը որ օժտուած էր բուռն երեւակայութեամբ կամ քերթողական ոգիով, բոլոր ժողովուրդին ներկայացուցիչը կը դառնար: Ասոնք են ահա այն երգիչները որոնք երկրէ երկիր տարբեր անուններ առին, թռուվատուր, թռուվէր, ռոմանսէրօ, ճագներգու, վիպասան եւ հիմերը գրին զանազան գրականութեանց: Ասոնք՝ որ ժողովուրդին բերանը կը հանդիսանային, սա առաւելութիւնը միայն ունէին որ աւելի ճիշդ եւ գեղեցիկ կերպով կարող էին պատմել կամ երգել այն զրոյցները եւ երգերը որ ամենուն ծանօթ էին նիւթով: Եթէ երգիչը բան մը աւելցնէր՝ այն ալ իր բանաստեղծական խանդին արգասիքն էր, բայց սով երգիչը ազատ չէր աւանդութիւնը խեղաթիւրելու՝ նորանոր անձեր ու դէպքեր ստեղծելով, այլ աւանդութիւններու անձանց վրայ միայն յատկութիւններ եւ միայն երկրորդական յաւելումներ կրնար ընել, վասնզի աւանդութիւնը ամբողջ ցեղին մէջ տարածուած եւ դարերու մէջ նուիրագործուած էր, որով անհատը չէր կրնար մէկ վայրկեանի մէջ փոխել դարաւոր աւանդութիւնը եւ մանաւանդ կրօնական կարծիքները՝ որոնցմէ ներշնչուած է արդէն նախնական դարերու երգերուն մեծագոյն մասը:

Ասոր ուղղակի արդիւնքը սա է որ բանաստեղծը կը կորսնցնէր իր «ես»ը, որ ընդհանուր ցեղին անձնաւորութեան հետ կը խառնուէր եւ այս կերպով բոլորովին կ'անշքանար: Այս է պատճառը արդէն որ ամէն ազգերու մէջ ժողովրդային բանաստեղծները անյայտ մնացած են, եւ կամ ընդհանուր անունով մը ճանչցուած են: Այսպէս, Հոմերոսի անձնաւորութիւնը այսօր գերման քննադատութեան առջեւ բաղադրութիւնն է երգիչներու ստուար խումբի մը, որ անոր անունով երեւցած գործը արտադրած է:

Գիրին երեւումը գրականութեան մէջ՝ ժողովուրդին դիրքը փոխեց: Դասելու ժամանակ ունեցաւ, վասնզի գոց ընելու եւ միտքին մէջ պահելու համար — ինչպէս անգիր ժամանակաց մէջ կ'ընէր — յիշողութիւնը սպառելու պէտք չունեցաւ, ուրովհետեւ գիրը արդէն պահելու պաշտօնը կը կատարէր: Այն ատեն անհատը իր հանճարովը ընդհանրութենէն վեր բարձրանալու եւ նոր գրական գաղափարներ մշակելու իրաւունքը ստացաւ եւ սով նուիրագործեց անձնական ըմբռնումին եւ զգացումին մուտքը՝ գրականութեան մէջ:

Այսպէս, գրաւոր ժամանակի բանաստեղծութեան մէջ աւելի անհատն է որ կը պատկերանայ քան ցեղը: Անհատը՝ ընթերցողին ուշադրութիւնը գրաւելու համար ամէն ջանք ի գործ կը դնէ. իր նիւթը գեղեցիկ կերպով բացատրելու, իր լեզուն սրտաշարժ ընելու, կենդանի նկարագրութիւններ մէջ բերելու եւ գրաւիչ պատկերներ յօրինելու համար: Ասոնցմով լեզուին մէջ կը մտնեն անսովոր ոճեր եւ ասացուածքներ, մինչդեռ անգիր ժամանակներու մէջ՝ երգիչը միայն ընդունուած սովորական ոճերը եւ ասացուածքներ կը գործածէր:

* * *

Անգիր եւ գրաւոր մատենագրութեանց այս տարբերութիւնը՝ որով անգիրին մէջ բանաստեղծին անձը կը կորսուի եւ գրաւորին մէջ անհատականութիւնը երեւան կ'ելլէ՝ միակ պատճառն է որ ժողովրդային երգերը զուրկ են մասնաւոր եւ անհատական նպատակէ մը:

Ասոնց մէջ ո՛չ հեգնութիւն կայ եւ ո՛չ արհամարհանք, ո՛չ մոլութիւններու դէմ կշիռ, եւ ոչ դէշ սովորութեանց հարուած եւ ոչ ալ որ եւ է գեղեցիկ ձգտում գովելու միտում, ինչ որ գրաւոր գործերու ամենամեծ նպատակներէն մէկն է:

Բայց ինչպէս որ ամէն բան իր պատճառը ունի, անհատական գաղափարներու տարածումը, եւ հեգնութեան, արհամարհանքի, բարքերու վատթարացման կամ գեղեցիկ սովորութեանց գովասանքը իրենց պատճառները ունին: Այդ պատճառներն են հեղինակին ներքին կեանքը, միջավայրը իրեն ժամանակակից գործերը, որոնք իր արտադրութեանց վրա մեծ ազդեցութիւն մը ունին, եւ անուրանալի է թէ շատ անգամ անոնք են որ կը պատրաստեն հեղինակը: Ժամանակին պահանջքն է որ հեղինակը կը ստեղծէ երբեմն եւ բարքերն են որ շատ անգամ անոր ծնունդ կու տան:

Հակասական բարքեր, իրար հակասող գրողներ կ'արտադրեն: Ակնարկ մը ԺԶ. դարու Իտալիոյ վրայ այս ճշմարտութեան պիտի համոզէ զմեզ: Հոն՝ ամէնէն նողկալի եւ ահռելի բարքերը եւ միեւնոյն ատեն ամէնէն հրաշալի փթթումը գեղարուեստներու եւ գրականութեան:

Եւ սակայն կեանքը միշտ փայլուն է, հաճոյքները չքնաղութիւններ են եւ զբօսանքները գիւթութիւններ: Հարուստ՝ գեղեցիկ մը գտնելու փափաքը ունին, որ տեղի կու տայ այդ աւելնի եւ մոլութեան շրջանին մէջ շլացուցիչ հանրային հանդէսներու, պարահանդէսներու, արշաւներու, հացկերոյթներու եւ թատերական ներկայացումներու:

Այս մեծածախս ու չքեղ կեանքը թէեւ Իտալիան աղքատացուց, բայց միւս կողմէ քաջալերեց գեղարուեստը՝ ինչպէս նաեւ գրականութիւնը, որ անոր մէկ մասն էր: Ցոյց տրուած այդ քաջալերութիւնը թէեւ փառքի համար էր մեծ մասամբ, բայց գտնուեցան մեծատուններ որոնք ճշմարիտ սէր մը ունեցան գրականութեան, ինչպէս Լորէնցօ տը Մետիչիս եւ որդին՝ Լէոն պապը, որ իր անունը տարած տուաւ իրբեւ երեւելի մեկենաս: Գեղարուեստներու ճոխութիւնը դարուն ոգին դարձաւ եւ ամէն բան պերճ հանգամանք մը առաւ: Ռաֆայէլ եւ իր նմանները պերճութիւնը բարձրացուցին: Նոյնը ըրին նաեւ գրականութեան մէջ:

* * *

Մարդերու ստեղծած միջավայրէն առաջ կայ նաեւ բնութեան եւ աշխարհագրական ազդեցութիւնը՝ որ անշուշտ հեղինակին վրայ տպաւորութիւն ունեցած է: Սպանիական ազգը, երկրին սաստիկ կլիմայովը եւ սեւսարաններով ցեղական հակում մը ունեցած է միստիքականութեան, որուն առաջին ներկայացուցիչն է Եւրոպայի մէջ: Սպանիական գրականութիւնը, ամէնէն աւելի կրօնական զգացումներով տոգորուած էր, ինչպէս որ երկիրը ամէնէն աւելի կրօնամոլ եղած էր: Լութէրի վերանորոգութիւնը որ բոլոր եւրոպան կրօնական մոլեռանդութեան լուծէն կը թօթափէ, Սպանիոյ մէջ ազդեցութիւն մը չունենար:

Լուի տը Լէօն, Սրբուհի Թէրեզա, կեանքով կրօնաւոր, գաղափարով կղերամիտ եւ հակումով մոլեռանդ են: Լօբէ տը Վեկա, եւ Գալտէրօն կը շարադրեն թատերգութիւններ որոնց մէջ Սպանիական կաթոլիկ ոգին կը ցոլանայ: Սպանիական միստիքականութիւնը բուռն, անզուսպ, գրեթէ վայրենի շեշտ մը ունի իր մէջ, որուն պատճառն է կրօնական զգացման ծայրայեղութեան տարուիլը, որ կատաղի եւ աններող կիրք մը դառնալով հաւատաքննութեան ասպարէզ պատրաստեց: Ցեղը աւելի խանդավառ է քան խորհրդածող, յափշտակուող, երազի հակամէտ, հոգիով բորբոքած քան ժուժկալ եւ նուրբ մտքով: Փիլիսոփայական երկը կը խուսափի սպանիական մթնոլորտէն եւ ծաղրանքն ու հեգնութիւն կուգան տեղ մը գրաւել հոն, վասնզի ասպետական խանդը եւ եռանդը մոլորում մը եւ հիւանդութիւն մը կը դառնան հոն: Սերվանդէս՝ միջավայրին թերութիւններուն ըմբռնումովը կը հեգնէ ասպետական վէպերու այդ մոլորեցուցիչ եւ երազային ձգտումը իր տիեզերական գիրքին՝ «Տոն Քիշոդ»ի մէջ: Նոյն բանը ըրին Մոլիէռ բարքերու ազնուութիւնը ծաղրելով, եւ Լէսինկ որ գերմանի դատողութեամբ կեղծ-դասականութեան դէմ կը կռուէր եւ իր միջավայրէն վեր բարձրանալով դպրոց մը կը հիմնէր որ իր յաջորդներէն պիտի ընդգրկուէր:

Ցեղական նկարագրի մէկ ուրիշ ազդեցութիւնն է նաեւ Գերման եւ Անգլիացի գրողներուն տարբերութիւնը հարաւային խանդավառուող, երազկոտ ժողովուրդներու արտայայտութիւններէն: Շէյքսփիր, Շիլլէր, Կէօթէ այլապէս մեծ են, եւ տարբեր նկարագիր մը ունին Ֆրանսական դպրոցէն եւ հարաւային ազգերէն:

Նոյնպէս գրականութեան այլ եւ այլ ճիւղերը տարբեր տարբեր ազգերու սիրելի եղած կամ անոնցմէ ծագում առած են մասնաւոր դրոշմով եւ նկարագրով զանազանուելով, ուրիշ՝ նոյն ազգերու ճիւղերու մէջ ունեցած յառաջդիմութենէն: Այսպէս օրինակի համար՝ դասականութեան մէջ Ֆրանսացիք, Ասպետական եւ կրօնական ոգւոյն մշակութեան մէջ Սպանիացիք, իմաստասիրական եւ դրական սկզբունքներու զարգացման մէջ Անգլօ-Սաքսոնները իրենց գերազանցութիւնը չկորսնցուցին, եւ սով ցոյց տուին տոհմային նկարագիրը՝ որ հեղինակին նկարագրին մէկ մասը կը կազմէ:

Պատմութեան ինչպէս նաեւ գիտական կուռ գրականութեան՝ լատին ժողովուրդներու մէջ անտեսուած ճիւղերը Հիւսիսային ազգերու նախասիրած ճիւղերը դարձան: Աւանդապահութիւնը եւ նուաճողական սիրութիւնը Գերմանաց գործը եղաւ: Բոլոր ասոնք ցոյց կու տան թէ անհատը իր գործին մէջ, ըլլա՛յ իր ժառանգական հակումներով, ըլլայ զինքը շրջապատող կեանքին բերմամբ, ըլլա՛յ դաստիարակութեան ազդեցութեամբ, իր «Ես»էն բան մը կը խառնէ իր գործին մէջ, եւ անհրաժեշտ ու անխուսափելի է որ խառնէ: Ասանց նկարագիր գնելու գրուած պիտի ըլլայ որ եւ է գրուածք, եթէ հոն չգտնենք հեղինակին անհատական կամ ընդհանուր կեանքին նկարագիրը, գոնէ շատ աղօտ եւ տարտամ գիծերով նկարուած: Երբ կը խուսափի մենէ հեղինակին «ես»ը, ապահովաբար կեղծիք մը կայ: Այդ պայմաններուն մէջ արդէն հեղինակը իր յարգը կորսնցնելու դատապարտուած է:

Գործունէութեան մէջ ջիղ, գրականութեան մէջ անհատականութիւն, այսինքն «ես» պէտք է դնել: Առանց անոնց, հեղինակութիւններ ըլլալէ պիտի դադրին այդ գործերը ու կեղծիքներ միայն պիտի դառնան:

Ա. ԱԼՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԿԱՂԱՆԴՉԷՔԸ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

Առանց վիպային մանրամասնութիւններու ըսեմ թէ գեղեցիկ աղջիկ մըն էր Ալիս — Կ... եաններուն անդրանիկը — խարտեաշ մազերով, կապոյտ աչուի ու երկայնահասակ: Առանց չափազանցութեան Զմիւռնիոյ հայ իգական սեռին ամէնէն փայլուն ներկայացուցիչներէն մէկը, դէմքի գեղեցկութեան ու մարմնոյ վայելչութեան մասին:

Քիչ մը ազգականութիւն ունէի իրենց հետ. սակայն, այդ ազգականութեան պաշտօնական շրջանակը, այդ քաղաքը հաստատուելուս առաջին շաբթուն իսկ, գլած անցած էինք երկու կողմէն ալ. ամէն օր հոն էի գրեթէ: Մեծ մայրիկէն — Ալիսի հօրը մայրը — մինչեւ պզտիկ Վահանը մասնաւոր համակրանք մը ունէին ինծի համար: Հայնոցին գրեթէ կեդրոնը գեղեցիկ տուն մը ունէին, ճամբուս վրայ. անցած դարձած ատենս օրուան ո եւ է ժամուն իբրեւ ընտանիքին մէկ անդամը ազատօրէն ներս կը մտնէի: Ալիսին համար մանաւանդ՝ որ չափահաս եղբայր մը չունէր իրեն cavalier, անհրաժեշտ էի ալ: Քսան տարեկան աղջիկ, արդէն չփացած, բնականաբար խօլ տենչանք մը կը զգար պտտելու, զուարճանալու, ասդին անդին երթալու. եւ հօրը համար — տարիքը առած մարդ — ճշմարիտ բարիք մը եղած էր իմ ներկայութիւնս, որ զինքը կ'ազատէր անոր անվերջանալի քմահաճոյքներուն հետեւելէ:

Կը վախնայի այդ աղջիկէն. բարեկամ մըն էի իրեն համար, իրաւ՝ անհրաժեշտ բարեկամ մը մանաւանդ, համակերպող իր շատ մը խենթ ու խելառ քմահաճոյքներուն՝ եւ սակայն կը վախնայի: Կը վախնայի որովհետեւ չար էր — չար բառին բուն նշանակութեամբը եւ խելացի: Ուսումնասիրած էի զինքը մեր կառքով, ձիով, ոտքով դէպի լեռները կամ քարափին վրայ, պտոյտներուն մէջ. կամաց կամաց տարրալուծած էի իր սիրտը ու գիտէի թէ փառքի, ճոխութեան, ցոյցի ու անամօթ պերճանքներու տաքարիւն անըզգայ էակ մը կար հոն, այդ կանոնաւոր գիծերով զմայլելի աչքերով պուպրիկին մէջ:

* * *

Ան տարին, Պոլսոյ հարուստ ջօջերէն մէկուն զաւակը, առեւտրական գործերով Զմիւռնիա եկաւ, եւ Ալիսին հօրը հետ առեւտրական յարաբերութիւններ ունենալուն, իրենց տունը հիւրընկալեցին զայն:

Ալիսին թեկնածուներ չէին պակսեր արդէն տեղացի հայ երիտասարդներուն, նոյն իսկ օտարներուն մէջ, սակայն մինչեւ այն ատեն ամէնքն ալ մէկ մէկ պարտուած. իրական պատճառը թէեւ — վերջապէս խոստովանած էր ինծի Ալիս — դրամական տեսակէտն էր: Ան կ'ուզէր որ հարուստ ըլլար իր ամուսինը, հարուստ, չա՛տ հարուստ. ուրիշ ո եւ է ան կարեւորութիւն չունէր իրեն համար: Հայրը որքան ալ բարեկեցիկ, չէր կրնար իր բոլոր քմահաճոյքները իրականացնել, եւ անոր համար հսկայ հարստութեան տէր ամուսին մը կը փնտռէր Ալիս, իր զսպուած բաղձանքին բոլոր թափով ծախսելու համար դրամը ցոյցի պերճանքի, ու արդուզարդի:

Իրենց հիւրը՝ Միհրան Շ... եան ճիշդ Ալիսին երեւակայած երիտասարդն էր. խնդիրը կը մնար զայն հրապուրելուն մէջ:

Ալիս իր բոլոր չարաճճիութիւնը ի գործ դրաւ ատոր համար. արդէն ծնողքն ալ ալ կը բաղձային այդ միութեան. հետեւաբար, առանձին պտոյտներ, խօսակցութիւններ tête-à-têteներ, ամէն բան վերջապէս, ամէն միջոց, ամէն հնարք ի գործ դրուեցաւ ... պատշաճութեան սահմանին մէջ, աւելորդ է ըսել, քանի որ ոսկիներուն քանակութիւնն է որ կը գծէ այդ սահմանը:

Անօգո՜ւտ սակայն: Միհրան ամուսնանալու մտադիր չէր, եւ գործերը կարգադրելէ ետքը մեկնեցաւ, դեկտեմբերի վերջերը:

* * *

Միհրանին մեկնած օրը, իրիկուան դէմ, վաճառատունէն քիչ մը կանուխ ելլելով Կ... եաններուն գացի Ալիսին հետ պտոյտ մը ընելու մտադրութեամբ: Մեծ մայրը ու մայրը նստած էին վա՛րը, դրան քովի փոքրիկ սենեակին մէջ:

—Վերն է, ըսին երբ Ալիսը հարցուցի:

—Աղէկ որ եկար, յարեց մայրը, ջիղերը գրգռուած են այսօր, քիչ մը պտըտեցէք որ հանդարտի:

Վեր ելայ: Ալիս՝ աչքերը բարկութենէն փայլելուն՝ կը շրջէր սենեակին մէջ տենդոտ քայլերով, շրջագգեստին Ֆրու-Ֆրուն պտտցնելով իրեն հետ սենեակին մէկ անկիւնէն միւսը: Փառասէր բնաւորութիւններու համար շատ դառն է իրենց հիւսած երազներուն ցնդումը: Դժուար չէր Ալիսին դէմքին վրայ, առաջին ակնարկով իսկ, կարդալ հետքը խորունկ յուսախաբութեան մը՝ որ իր թարմութեան մէջ դեռ, եկած էր պղտորել անոր աչքերուն ջինջ կապոյտը:

—Սիրտ չունին աս Պոլսեցիները, ըսաւ զիս տեսնելուն պէս, անսիրտա՛նը, քար մը, կրանիթի կտոր մը կարծես: Եթէ զգար, եթէ սիրտ ունենար այս յուսախաբութիւնը չպիտի կրէի. ապո՛ւշը:

—Ալի՛ս, ըսի, Միհրանին պէս երիտասարդներ չեն պակսիր քեզի համար, ինչո՞ւ այդքան յուսախաբութիւն. ինծի չպիտի ըսես անշուշտ թէ սիրեցիր զայն, զայն որ սէրը ծաղրած ես, խենթութիւն, յիմարութիւն անուանած ես միշտ:

—Անշո՛ւշտ, սակայն ինծի կը թուի թէ միայն անոր հետ երջանիկ պիտի ըլլայի, որովհետեւ ...

Կեցաւ հոն, «որովհետեւ հարուստ է. շատ հարուստ» պիտի ըսէր, բայց չըսաւ, ըսելու հարկ չկար արդէն, գիտէի. ինքն ալ գիտէր թէ գիտէի:

—Օն, ըսի, տղայութիւն չուզեր. պէտք է հրաժարիլ ալ այդ գաղափարէն: Օդը գեղեցիկ է, կ'ուզե՞ս պտոյտ մը քարափին վրայ, քալելով:

Քարափին վրայ պտտած ատեննիս՝

—Նա՛, ըսաւ մատովը ցուցնելով Մէսաժըրիի շոգենաւը որ կը հեռանար, նա՛, նա՛ անոր մէջն է:

Ու կարծես թէ այդ բառին մէջ խտացած էր կատաղի բաղձանք մը ծովուն վրայէն վազելու, երթալու, շոգենաւը բռնելու, կեցնելու ու կատաղօրէն մէջէն յափշտակելու Միհրանը, իր քմահաճոյքներուն գերի ընելու համար:

* * *

Հետեւեալ օրը չգացի իրենց: Միւս առաւօտ, պզտիկ քոյրը — Արուսեակ — դպրոց երթալու ատեն մեզի հանդիպելով ըսաւ թէ Ալիս զիս կ'ուզէր:

Գացի: Գրասեղանին առջեւ նստած էր մտածկոտ, թուղթ երկու մատներուն մէջ սեղմած եւ արմուկները սեղանին վրայ: Գրասեղանին մէկ անկիւնը, գրքի մը վար, երկու new year cardեր կային ճիշդ իրարու նման, բաւական մեծ ծաւալով ոսկեզօծ, պայտի ձեւով, մէջտեղը penséeներով զարդարուն:

—Զի՞ս ուզեր ես, ըսի տեսնելով որ կը շարունակէր մտածել:

—Հա՛... այո՛. երկու հատ new year card ունիմ ղրկուելիք, հասցէները գրէի. եթէ ես գրեմ Զինատան կ'երթան: Այսօր ղրկուածը ճիշդ Կաղանդի օրը կ'առնեն Պոլիս, այնպէս չէ՞:

—Այո՛, ըսի ու սեղանին առջեւ նստայ գրելու համար:

—Մէկը՝ Օր. Շուշան Մ... եան, եղբօրը Տ. Տիգրան Մ... եանի միջոցաւ:

Գրեցի:

—Իսկ միւսը՝ Տ. Միհրան Շ... եան:

—Անո՞ր ալ քարդ կը ղրկես, ըսի զարմացած:

—Այո՛, պատասխանեց չոր ու անթափանցելի ձայնով մ՛, որմէ կը հասկցուէր թէ բացատրութիւն չէր ուզեր տալ:

Պահարանները առաւ եւ քարգերը տեղաւորեց, ուշադրութեամբ նայելէ ետքը՝ Ցետոյ, չփակած, կրկին ու կրկին համբուրեց ու նայեցաւ, կարդաց պահարանին ու քարդին հասցէները, տեսնելու համար թէ, համաձա՞յն են։ Եւ, ապահով ըլլալէ ետքը որ սխալ մը չկայ, փակեց պահարանները ու սպասաւորը կանչելով պատուիրեց որ անմիջապէս տանի թղթատուն յանձնէ։

* * *

Կաղանդի առտուն — գարնան կանխահաս առտու մը — շնորհաւորութեան գացի։

Ալիս, մայրը ու մեծ մայրը — երեք սերունդներու ներկայացուցիչ — նստած էին ճաշասրահը։ Էֆէնտին ու տղաքը կանուխ կանուխ գացեր էին, մէկը չուկայ միւսները գպրոց, այն միամիտ հաւատքով թէ Կաղանդի օրը կանուխ գործին գացողը, մինչեւ գալ տարեգլուխ կանուխ կ'երթայ։

— Տղաս, ինչո՞ւ այսքան ուշ եւ մնացեր Կաղանդի առտուանցով, ըսաւ մեծ մայրիկը, երբ ձեռքը պագի։

Քանի մը վայրկեան ետքը, մեկնելու պահուն,

— Եկուր տղոց կաղանդչէքները ցուցնեմ քեզի, ըսաւ Ալիս։

Վեր ելանք միասին։ Իրենց սենեակը տարեր պահեր էին տղաքը՝ կաղանդչէքնին. մէկիկ մէկիկ ցուցուց. Արուեստական աղուոր սիրուն ձեռագործի տուփ մը, մէջը պէտք եղած բոլոր գործիքներով. պզտիկին — Հայկուհիին — խոշոր պուպրիկ մը գեղին մազերով ու կապոյտ աչքերով՝ զոր տեսնելուս «քեզի կը նմանի» ըսի Ալիսին խնդալով. իսկ Վահանին կատարեալ մանրանկար մը շոգեկառքի, երկաթեայ ձողերով, վայրաշարժով ու վակոններով։ Եւ դեռ ուրիշ մանր մունր բաներ ալ ամէն մէկուն, զատ զատ, ընտանիքին իւրաքանչիւր անդամին կողմէ։

Ցետոյ, երբ իր սենեակին առջեւէն կ'անցնէինք վար իջնելու համար,

— Իսկ քո՞ւկդ . . . ըսի խնդալով ։

Ինքն ալ խնդաց չարաճճի խնդուքով մը, վայրկեան մը կեցաւ մտածկոտ, երեսս նայեցաւ. յետոյ՝

— Եկուր ցուցնեմ, ըսաւ վճռական ձեւով մը հիւրանոցը մտնելով ։

Զարմացած հետեւեցայ իրեն ։ Հո՛ն դաշնակին առջեւը տարաւ զիս եւ մատովը Միհրանին լուսանկարը ցոյց տալով.

— Ահաւասիկ, ըսաւ, իմ կաղանդչէքս ։

Ալիս, այդ դիրքին մէջ՝ ոտքի վրայ, ուղղաձիգ, ձեռքը երկնցուցած՝ կը նմանէր զօրավարի մը որ յաղթութիւնը կը նախազգայ, առանց դեռ ապահով ըլլալու, և հմտովը թշնամին տկար կողմը կը մատնանշէ իր զինուորներուն, հոն կեդրոնացնելու համար անոնց զօրութիւնը ։

— Ինչպէ՞ս . . . դո՞ւն . . . ըսի զարմացած

— Այո՛, ըսաւ, ան իմս պիտի ըլլայ, իմ կաղանդչէ՛քս պիտի ըլլայ ան, կը տեսնես։ Ես ինծի կուտամ զայն կաղանդչէ՛ք . . .

* * *

Իրա՛ւ, ամիս մը ետքը Միհրան Զմիւռնիա վերադարձաւ, Ալիսը ուզեց, նշանուեցաւ եւ Ս. Սարգիսին ամուսնացան ։ Ի՞նչ տեղի ունեցած էր, ի՞նչ միջոց գործածեր էր խարխրայ աղջիկը Միհրանը գրաւելու. նոյն իսկ անոր մեկնումէն ետքը։ Երբեք պիտի չկրնայի լուծել այդ գաղտնիքը ինքնիրենս, եթէ դիպուածը չյայտնէր զայն ։

Իրենց ամուսնութենէն առաջ արդէն ես ալ Պոլիս մեկնելու պատրաստուած էի. իրենց համար ճամբորդութիւնս յետաձգած ըլլալով, պսակուած օրերնին իսկ միասին Մէսաժըրիի «Մարսէյլ» շոգենաւը նստանք. նորապսակ ամոլը մինչեւ Մարսիլիա պիտի երթար ծովով եւ անկէ ալ պտոյտ մը պիտի ընէր Եւրոպայի մէջ, — Մեղրալուսնի ճամբորդութիւն ։

Իրիկուան դէմ շոգենաւը ճամբայ ելաւ. ժամ մը վերջ բերդին առջեւէն անցած ատեննիս, երբ առանձին երեքնիս նստած էինք բարձրավանդակին մէկ անկիւնը ․

— Հիմա, ըսաւ Միհրան, հիմա որ ալ մինակ ենք մենք մեզի, որովհետեւ պարոնը (ինծի համար) իմ ալ եղբայրս, մտերիմ բարեկամս է այլ եւս, անանկ մը գաղտնիք մը պիտի յայտնեմ ձեզի։ Պէտք չունիմ ծածկելու որ առաջին անգամ Զմիւռնիա գալուս երբեք միտք չունէի ամուսնանալու եւ Պոլիս վերադարձիս ալ դիտաւորութիւնս փոխուած չէր երբեք ։ Ուրեմն ի՞նչ բանէ առաջ եկաւ, սիրելիդ իմ Ալի՛ս, քեզ կինս ընելու որոշումս։ Ահա գաղտնիքը։ Եւ խորհի՛լ թէ՝ ամենաչնչին դիպուած մը, ձեռքի պարզ սխալ մը, փոքրիկ մոռացկոտութիւն մը անսպասելիօրէն առաջ բերաւ այս հիմնական մեծ փոփոխութիւնը իմ կեանքիս մէջ. բաւական հետաքրքրական է, այնպէս չէ՞ ։

Ալիս իր անխափանձելի ժպիտը առած էր. ես ապուշ ապուշ երեսը կը նայէի :

— Կաղանդի առտուն, շարունակեց Միհրան, առեւտրական նամակներու թղթածալին մէջ իմ անունս «անձնական» գրուած պահարան մը կար։ Բացի։ Մէջինը շնորհաւորական քարդ մըն էր. ահաւասի՛կ ։

Եւ գրպանէն հանելով Ալիսին երկնցուց ճիշդ այն երկու քարդերէն մէկը որոնց պահարանը ես գրած էի ։ «Աստուա՛ծ իմ» գոչեց Ալիս, քարդին ակնարկ մը նետելէ ետքը զայն ծունկին վրայ ձգելով ու երկու ձեռքերովը երեսը ծածկելով ։ Երեսը ինծի դարձուցած էր ։ Հետզհետէ խտացող արեւուն ճառագայթներով մատներուն բացուածքին մէջ աչքերը տեսայ որոնք իրենց վճիտ ու անթափանց գոյնը պահած էին։ Կեղծ էին ձեւերը ։

— Բայց ի՞նչ կայ որ, ըսի դեռ բան մը չհասկնալով ։

— Կարդայ եւ կը հասկնաս, ըսաւ Միհրան, քարդը Ալիսին ծունկին վրայէն առնելով ու ինծի երկնցնելով ։

Բացի՝ հետեւեալը գրուած էր ժապաւէնով կապուած մէջի վարդագոյն թուղթին վրայ, Ալիսին նուրբ ու անկանոն գիրերովը ․

«Սիրեցեալ Շուշանս ,

«Կաղանդին օրը պիտի ստանաս ասիկա.
«համբոյրներ, համբոյրներ ու համբոյրներ իմ
«կողմէ. սրտովին կը շնորհաւորեմ քեզ նոր
«տարին ու երջանկութիւն կը մաղթեմ
«Դուն ալ ինծի նոյնը չես կրնա՞ր մաղթել
«սակայն այլ եւս . . . աւելորդ յոգնու-
«թիւն, ինծի երջանկութիւն մաղթելը ։
«Լմնցա՞ւ . . . այն երազները, սիրուն ե-
«րազները զորս հաղորդեր էի քեզի, ցրն-
«ւեցան։ Անգութը՛, սիրտ չունէ՛ր, չունի
«եղե՞ր, եկաւ գրաւեց սիրտս անդառնալի
«կերպով եւ յետոյ անխղճօրէն խորտա-
«կեց զայն ու մեկնեցաւ անդա՛րձ , իրեն
«հետ տանելով բոլոր երջանկութիւնս ու
«ապագայ յոյսերս ալ։ Ամէնքն ալ այսպէս
«չե՞ն են Պոլսոյ երիտասարդներուն։ Մի-
«այն իրեն հետ երջանիկ կրնայի ըլլալ եւ
«հիմա՛ . . . միաս բարեաւ երիտասարդու-
«թեանս, գեղեցկութեանս . . . հիմա միակ
«երկիւղս այս է թէ, արդեօք չատ պիտի՞
«ապրի՛մ, երկայն տարեն պիտի տառա-
«պի՛մ . . . ո՛հ Աստուած իմ ։ Մտադիր
«եմ վանք մը . . .

«Բայց, խե՛նթ եմ ինչ եմ, ինչո՞ւ այս
«տխուր բաները ըսել քեզի Կաղանդի օ-
«րով ։ Ներէ սիրեցեալ բարեկամուհիս, նե-
«րէ ինծի. իր մեկնելէն ի վեր—չարաճճի
«մըն է—պէտք կը զգամ սրտիս վրայ ճըն-
«շող ծանրութիւնը հաղորդելու մէկու մը,
«եւ այդ մէկը չեմ գտներ չուրջս. սիրտս
«այնքան լեցուած է որ երբ ամուսնդ գրե-
«ցի չկրցայ ինքզինքս արգիլել ասոնք ալ
«գրելէ։ Կը բաւէ՛, խեղճ Շուշա՛նս քու
«բարի սիրտդ ալ ցաւցուցի իմ վշտովս ։

«Ի բոլոր սրտէ կը մաղթեմ քեզի այն
«երջանկութիւնը՝ զոր ես չունեցայ, չպիտի
«ունենամ երբեք, որովհետեւ անսիրտ մը
«զլացաւ զայն ինծի ։

«ԱԼԻՍ»

Այն ատեն հասկցայ ։

Հասկցայ թէ ինչու Ալիս ինծի պահարանները գրել տուած օրը այնքան ուշադրութեամբ կրկին ու կրկին կը քննէր հասցէներն ու քարդերը, սխալ մը չընելու համար եւ թէ, ինչո՛ւ Կաղանդի օրը Միհրանին լուսանկարը ցոյց կուտար ինծի իբրեւ իր կաղանդչէքը ։

Հասկցայ նաեւ թէ փառասիրութեան, մամոնային աղտոտ տենչանքը մինչեւ ո՛ր տեղերը կրնայ մղել այն անբիծ ու փափուկ էակները՝ որոնց կոչումը այնքան մեծ է կեանքին մէջ . . . եթէ պահեն ։

Դիտմամբ սխալ գրել տուած էր ինծի, եւ վստահ էր իր խաղին յաջողութեան վրայ . . . :

ՓԱՑԼԱԿ

ՄԵԼՔՈՆ ՄԻՒԹԷՎԷԼԼԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ստամպօլ, Պաղչէ-Գաբու,
Մաքսի Մեծ Դրան դէմ, թիւ 27

Ատենէ մը ի վեր, շատեր Միւթէվէլլեանի մականունը Պաղչէ-Գաբու կրկնուած տեսնելով, շփոթութիւնով Մելքոն Միւթէվէլլեանի տեղ՝ ուրիշ տեղեր կ'երթան եւ յետոյ կը գանգատին շատ մը պատճառներով. ուրեմն կը յայտարարենք թէ՝ Արհեստը, Մաքրութիւնը եւ Ճշդապահութիւնը, փոխանակ մականունի մէջ փնտռելու՝ անունի մէջ փնտռեցէք եւ դիմեցէք Մելքոն Միւթէվէլլեանին։

Կարդա՛ Տոքթ. Հայրօնեանի ազդը չորրորդ երեսը ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ

ՎԱԼՏԷՔ ՌՈՒՍՍՕ ՍԷՆԴ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի նախարարապետ Վալտէք Ռուսօ, Միլրան, Անտուէ, Լանէսան եւ Տրքբէ նախարարներուն ընկերակցութեամբ Սէնդ Էդիէն հասաւ, ինչպէս հեռագիրներն ալ ժամանակին հաղորդեցին։ Նախարարապետին եւ նախարարներուն քաղաքին կայարանը հասնելուն, հոն խռնուած ահագին բազմութիւնը ընդունեց զանոնք «Կեցցեն նախարարները», «Կեցցէ բանակը», «Կեցցէ հանրապետութիւնը» աղաղակներով։ Նախարարապետը եւ նախարարները նմանօրինակ ջերմագին ընդունելութիւն մը ունեցան նաեւ Ռիւ տը Ժիէֆ եւ Սէն Շամոնի մէջ։

— Սէնդ Էդիէնի մէջ, նախարարապետ Վալտէք Ռուսոյի ըրած ատենաբանութեան մասին, զոր ժամանակին հեռագիր ձեւին ներքեւ հրատարակեցինք, վիեննական թերթերը հետեւեալ նորագոյն մանրամասնութիւնները կը բերեն ։ Նախարարապետը յայտարարեց թէ գործաւորական խնդրով ինքը մեծապէս կը շահագրգռուի։ Պատասխանելով նաեւ քաղաքապետին ուղերձին կը մաղթէր որ ինքը քաղաքին հանդէպ ցոյց տայ սէր, եղբայրութիւն եւ բարութիւն։ Զօրավար Թուրնիէ նախարարապետին կը ներկայացնէր սպաները եւ կ'ապահովցնէր, զայն, անոնց հանդէպ հանրապետութեան եւ երկրին տածած սէրին եւ անձնուիրութեանը մասին։ Վալտէք Ռուսօ կը յայտարարէր առոր վրայ թէ, բանակին յարատեւ աշխատութիւնը եւ միանջնական յառաջդիմութիւնը կ'արդարացնէ այն զոհաբերութիւնները, զորս երկիրը ուրախութեամբ կը կատարէ։

——

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԱՐԱՒ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Ցեվէդի ձախողուածը

Բարեյուսոյ գլուխէն կը հեռագրուի թէ Տէվէդ զօրավարը կարեւոր ուժով մը փորձած է Բրոնշգատի հիւսիսային կողմի երկաթուղիի գիծը անցնիլ, բայց Անգլիացիներուն կողմէ յետս մղուած է։ Կը կարծուի թէ, իր փորձին անյաջող ելքէն առանց յուսահատած ըլլալու, Տէվէդ մտադիր է իր փորձը կրկնել։

———

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Վիլհէլմ կայսրը Մ. Նահանգներու նախագահին հետեւեալ հեռագիրը ղրկեց.—

«Շատ շնորհակալ եմ Ձեր բարեկամական համաձայնութեան համար, որով իմ զբօսանաւիս ջուրը իջնելը տեղի ունեցաւ Օրիորդ Րուզվէլդի միջոցաւ ։ Ինծի համար մեծ ուրախութիւն մըն է Ձեզ յայտնելը թէ ես յանձնարարած եմ իմ Հոհենցոլերն զբօսանաւիս ճամբայ ելլելը, այդ տեղի հանդիսաւորութիւններուն ներկայ գտնուելու համար։ Եղբայրս, ծովակալ Հայնրիհ իշխանը, իբր իմ կողմէ ներկայացուցիչ, Հոհենցոլերն զբօսանաւին հետ պիտի գայ եւ առիթը պիտի ունենայ անգամ մըն ալ իմ բարեկամութեան անկեղծ զգացումներս յայտնել Մ. Նահանգներու եւ իրենց պետին համար ։»

Րուզվէլդ Նախագահը Վիլհէլմ կայսեր այս հեռագրին պատասխանած է հետեւեալը, գերմաներէն լեզուով .—

«Ձեր Վեհափառութեան մտադրութիւնը Հոհենցոլերն զբօսանաւը Ամերիկա ղրկելու մասին, Ձեր նոր զբօսանաւին իմ աղջկանս կողմէ ջուրը իջեցուելու հանդէսներուն ներկայ գտնուելու համար, ուրախութիւն եւ գոհունակութիւն կը պատճառեն ինծի, եւ կ'ապահովցնեմ զՁեզ թէ Ձեր եղբօր ծովակալ Հայնրիհ իշխանին գալուստը այստեղ, ամէնէն աւելի ցանկացուած բանն է, որուն, ժամանակին պիտի հաղորդեմ Ձեր Վեհափառութեան համար իմ խորին յարգանաց հաւաստիքը, ինչպէս նաեւ իմ լաւագոյն բաղձանքներս, գերման ժողովրդի բարօրութեան մասին ։»

———

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵՐԼԻՆԷՆ կը հեռագրուի թէ, անգլիական թերթի մը գրածին նայելով, Վիլհէլմ կայսրը մտադիր է յառաջիկայ հինգ ամսուան միջոցին երկու անգամ Անգլիան այցելել։ Անգամ մը Վիքդորիա թագուհիին յիշատակին հողհանգստեան եւ երկրորդ Էտուըրտ թագաւորին թագադրութեան հանդէսին առիթներով ։ Այս լուրը սակայն զուրկ կը նկատուի հիմնաւոր ըլլալէ ։ Պէտք է մանաւանդ գիտնալ որ միջազգային օրէնքներու համաձայն, թագադրութեան հանդէսներու ուրիշ վեհապետներ ներկայ չեն գտնուիր։

ԿԵԴՐ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՋՐԱՆՑՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Ինչպէս մեր հեռագրաց բաժնին մէջ շաբաթ օր տեսնուեցաւ, ամերիկեան Ծերակոյտը մերժեց վաւերացնել Բանամայի ջրանցքին ճամբով միջնամերիկեան ճամբայ մը բանալու ծրագիրը։ Վերջին թղթաբերով հասած եւրոպական թերթերը հետեւեալ բացատրութիւնը կուտան այս մասին։ «Բանամայի ճամբուն կուսակիցներուն կողմէ Երեսփ. ժողովին ներկայացուած այն առաջարկը՝ որով կ'ուզուէր Նախագահ Րուզվէլդէ խնդրել որ միջնամերիկեան ջրանցքին իբր լաւագոյն ճամբայ Բանաման ընտրուի, մերժուեցաւ 102ի դէմ 170 ձայնով, այսինքն 60 ձայնի առաւելութեամբ։ Եւ սակայն, իրաւ է որ Ծերակոյտին այս որոշումը բաւական մեծ ուժ մը կը պարգեւէ Նիքարակուայի ճամբուն կուսակիցներուն, սակայն ասիկա չի նշանակեր թէ Բանաման վերջնապէս մէկդի թողուած է։ Մանաւանդ որ Ծերակոյտը բնաւ աճապարելու պէտք չունի այս գործին մէջ եւ խնդիրը երկար ու մանրազնին խորհրդածութեան մը պիտի ենթարկէ, որով Բանամայի կուսակիցներն ալ պէտք եղածին չափ ժամանակ պիտի ունենան իրենց դատը առաջ քշելու համար»

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ գաղթային գործոց պաշտօնատունը շրջաբերական մը ուղղելով գաղթային պաշտօնէից, կը յանձնարարէ անոնց, մեծ զգուշութեամբ եւ խոհեմութեամբ վարուիլ իրենց ընտանեկան եւ հրապարակային խօսակցութեանց միջոցին։ Նոյն իսկ հրաժարեալ պաշտօնեայք չպիտի կրնան հրապարակախօսութիւններ ընել՝ առանց նախապէս կառավարութենէն արտօնութիւն ստանալու։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ յառաջիկայ յուն. 14ին (երէկ) բացուելիք խորհրդարանական նըստաշրջանին պիտի նախագահէ Պ. Ռուլին երիցագոյն երեսփոխանը:

ՊԵԼԺԻԱԿԱՆ թերթի մը թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցեր է Ֆրանսացի Տօքդ. Վէյլի հետ, որ Թրանսվալի Պօեր շրջուն հիւանդանոցներէն միոյն մէջ կը պաշտօնավարէր եւ որ վերջերս Ֆրանսա վերադարձած է հոն տիրող ջերմին պատճառաւ։ Բժիշկը կը պնդէ թէ շատ չափազանցուած են այն պատմութիւնները՝ որոնք պատմուեցան անգլիական խմբըժութեանց վրայ։ Պատսպարան բանակատեղերուն մէջ, ըսած է Տօքթէօրը, Անգլիացիք եւ Պօերք միեւնոյն կարգապահութեան ենթարկուած են: Անգլ. յառաջապահ գունդերու բժիշկները շատ անգամ իրենն պէտք եղած դեղօրայքը կը մատակարարեն եղեր՝ Պօեր վիրաւորները դարմանելու համար։ Բժիշկը յայտարարած է նաեւ թէ Լորտ Քիչնէր առանձնապէս աւելի անգթօրէն կը վարուի Բարեյուսոյի մէջ, քան որչափ չէր Սուլտան գտնուած միջոցին։ Պօէրները վերջապէս պիտի ջախջախուին թէեւ բայց կռիւը երկար պիտի տեւէ։ Բժիշկին կարծիքին համեմատ Տէվէթի կուսակիցները շատ դժգոհ են իրենց եւրոպական ներկայացուցիչներու մեծ մասէն՝ նախագահ Քրիւկէրը եւս մէջը ըլլալով, որուն Թրանսվալ չվերադառնալուն դէմ շատ սրտմտած են։ Եթէ Թրանսվալի կառավարական շրջանակներուն մէջ փոփոխութիւն մը տեղի ունենայ՝ այն ատեն Անգլիա պատրուակ մը գտնելով կրնայ հրաժարիլ իր արդի պատերազմի ընթացքէն, հաշտութեան բանակցութեանց սկսելով։

ԱՓՐԻԿԷԻ մէջ, Արօ բնիկներու եւ Անգլիացիներու միջեւ կռիւը կը շարունակուի։ Արօները յարձակեր են Արուշուքերի վրայ, թնդանօթներով ։ Անգլիացիք դեկտ. 27ին յարձակմամբ գրաւեր են Օրոր գիւղը եւ Օպինքիտան ալ քանդ ու աւեր ըրեր են։ Նոյնպէս Օպօգոն եւս գրաւելով բնիկներուն մեհեաններէն մին այրեր են ։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ թերթի մը թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է նախարարապետ Սակաստայի հետ, որ յայտարարած է թէ այս պահուս խնամակալ Թագուհիին վստահութիւնը կը վայելէ : Թագաւորին թագադրութեան նկատմամբ ըսած է թէ այդ մասին դեռ վերջնապէս չէ որոշուած թէ ի՞նչ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին այդ առթիւ։ Մարոքօ գալիք դեսպաններու եւ արտաքոյ կարգի ներկայացուցիչներու մասին։ Պապին եւ Սպանիական կառավարութեան միջեւ կնքուելիք նոր Գոնգորտային բանակցութիւնը կը շարունակուի Հռոմի մէջ։ Բայց այս գործին մէջ Վատիկանի Սպանիական դեսպանը մեծ խոչընդոտ մըն է։ Բայց կարելի ալ չէ Պ. Բիտալը, Վատիկանի սպանիական դեսպանը, պաշտօնանկ ընել. որովհետեւ Պապին պաշտպանութիւնը կը վայելէ։ Նախարարապետին այս յայտարարութիւնը զանազան մեկնութեանց տեղի տուած է։

ՊԷՔԻՆԷՆ կը հեռագրեն թէ զօրավար Մա-Եու-Քուն պատուանշան ստացած եւ գահաժառանգ իշխանին օգնական-խնամակալ կարգուած է՝ ի վարձատրութիւն իր հաւատարիմ ծառայութեանց, զորս մատոյց Թիէն-Ցինի պաշտպանութեան առեն՝ Պօքսըրեան շփոթութեանց միջոցին :

— Չինական մաքսատանց հասոյթները 1901ին 637,500 միլիոն ֆր.ի հասած են, որուն 200 միլիոնէ աւելին Շանկայի մաքսատուններէն գոյացած է։ Այս հասոյթները չեն կրնար բաղդատութեան դրուիլ նախորդ տարիներու հասոյթներուն հետ, քանի որ թէ՛ ներածմանց, թէ՛ արտածմանց եւ թէ՛ մաքսէ զերծ ապրանաց մասին նախորդ շրջաններուն վիճակագիրները կը պակսին։ Կ'ըսուի թէ Չինական կառավարութիւնը այժմ կը պահանջէ Շանկայի մաքսային անգլիացի պաշտօնատարներէն որ նախորդ տարիներու վիճակացոյցներն ալ յանձնուին իրեն։ Այս տարուայ մաքսային հասոյթները կ'ենթադրուին գոհացուցիչ ըլլալ, քանի որ մաքսային նոր սակացոյցին գործադրութեան դրուելէն առաջ մեծաքանակ ապրանք ներմուծուած է Չինաստան։

ՄՈՒԶՕԼԻՆՈՅԻ, իտալացի մարդասէր աւազակին վրայ, արդէն Ծաղիկի 171 թուով տեղեկութիւններ տուինք, իր ձերբակալման առթիւ։ Այս անգամ իտալական թերթի մը ներկայացուցիչը անոր տեսութեան գացեր է Բոզոնէ բանտը, ուր Մուզոլինօ պատմեր է թէ մինչ հրացանակիրները զինք կը հալածէին՝ ինք կնկանպէս ծպտած եւ իր կողմնամօրուքները ածիլած՝ ներկայ կը գտնուէր իր քրոջ ամուսնութեան։ Մանաւանդ որ աւազակապետին դէմքը շատ նպաստաւոր է եղեր այս դիմափոխութեան։ «Իմ պզտիկութեանս ատեն, ըսած է, զիս աղջիկ կը կարծէին»։ Իր թաքստարաններուն եւ տեղափոխութիւններուն մասին լրագրաց տուած տեղեկութիւններուն վրայ խօսելով ըսաւ. «Ես էի որ այդ տեղեկութիւնները կուտայի լրագիրներուն, բայց անոնց ամենքն ալ սուտ էին։ Երբ օրինակի համար, ես Աֆրիքօ էի, հոնտեղէն մեկնելէս միայն ամիս մը վերջը լուրը կուտայի Զիօ ձերբակալելու յանկացեալ մարդիկ հոն կը փութային, բայց ես շատոնց կծիկը դրած էի»

Մուզօլինօ կ'ըսէ թէ ինք անմեղ է եւ կը յուսայ անպարտ արձակուիլ։

ՑՈՒՐՏԸ ԱԼԺԷՐԻՈՅ ՄԷՋ.— Այս միջոցիս սոսկալի ցուրտ մը կ'ընէ Ալժերիոյ մէջ, նիւթական բաւական վնասներ պատճառելով։ Ալժէրէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այն աստիճան առատ ձիւն տեղացեր է որ ամէնէն տարիքոտ բնիկները անգամ չեն յիշեր ձիւնի այդպիսի փոթորիկ մը։ Դաշտերու մէջ ձիւնը մէկ մետր բարձրացեր է. իսկ ձորամէջերուն՝ երկու մետր բարձրութեան հասեր է։ Պուսաատա քաղաքին մէջ 40 տուներ փլեր են։ Բնիկ մը փլատակներուն տակ մնացեր է տղեկի մը հետ, այս վերջինը մեռեր է։ Էտտիս-Ուլատ քաղաքին մէջ ալ 18 տուներ փլեր են։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Միւթէմայիզի Բ. աստիճան տրուեցաւ Կայս. Պալատան քարտուղարներէն Վասըֆ, Սայիմ, Նայիմ, Մէհմէտ Մինիր եւ Իզմէր Լութֆի պէյերու։ Սալիսէի աստիճան՝ Սաամէր Պաշը Թէվֆիք էֆ.ի։ Կրթական նախարարութեան անդամ անուանուեցաւ Սուլթանիէ վարժարանին հաշուակալ Ահմէտ Թէվֆիք պէյ եւ Վեհ. Սուլթանին աղօթասացներէն Հաճի Մէհմէտ Էմին էֆ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ա. կարգի Օսմանիէ տրուեցաւ Կայս. սենեկապետներէն Պէքիր պէյի. Ա. կարգի Մէճիտիէ՝ ոսկերչապետ Հարմանչի էֆ.ի. Բ. կարգի Մէճիտիէ՝ Կայս. Պալատան քարտուղար Էմին եւ Թէվֆիք պէյերու։ Բ. կարգի Օսմանիէ՝ Կայս. Պալատան ծածկագրութեան քարտուղար Արիֆ պէյի, Կայս. բժիշկներէն գնդապետ Մուսիմ եւ Իպրահիմ պէյերու. Գ. կարգի Օսմանիէ՝ Իրիմի ազնուականներէն Հաճի Սիւլէյման էֆ.ի եւ եղբօրը Հաճի Ճան Արսլան էֆ.ի, որոնք Հիճազի երկաթուղիին ի նպաստ հանգանակութիւն կատարած էին։ Դ. կարգի Օսմանիէ՝ ուսուցչութեան քննիչ Պ. Լէզոնդ Լըֆեւըրի տղոց՝ Պրք. Էօժէն եւ Լուի Լըֆեւըրի։

Ա. կարգի Շէֆգաթ՝ Կ. Պոլսոյ պուլ-

կարական գործակատարին կնոջ՝ Տկ. Կէչոֆի Բ. կարգի Շէֆգաթ՝ Կայս. Պալատան քարտուղարներէն Հագգը պէյի աղջկան եւ Անատոլուի երկաթուղեաց Տընօրէնին Վարչական խորհրդոյ նախագահին՝ Պ. Հիւկնէնի եւ Ջանէրի կանանց։ Հիճազի երկաթուղիին Ոսկի Շքադրամը տրուեցաւ Բարձր. Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ին, Դատական գործոց նախարարին, Պետական խորհրդոյ նախագահին, Արտաքին գործոց նախարարին, Թնդանօթարանի Վերատեսչին ու Ելմտական, Էվգաֆի եւ Կրթական նախարարներուն, Մեծ-Եպարքոսութեան խորհրդական Թէվֆիգ փաշայի եւ Կայս. Ամէտէի դիւանին տնօրէնին։

Իմթիազի ոսկի եւ արծաթ շքադրամ Կայս. Անձնական Գանձուն նախարարութեան հաշուակալ եւ խորհրդական Խալիլ էֆ.ի։ Լիագաթի ոսկի շքադրամ Կայս. Պալատան քարտուղարներէն Էքրէմ, Րէշիտ, Րէֆիգ, Ֆէթհի, Զէքի, Եահեա Սէզայի, Իսմայիլ Հագգը, Րըֆաթ եւ Էճվէտ պէյերու եւ Կայս. Պալատան Բ. մատենադպետ Հիւսէյին էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Պարսից կառավարութեան կողմէ Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարք Տ. Պօղոս Էմմանուէլեանի Ա. կարգի Առիւծ եւ Արեւ, իսկ Մարաշի առաջնորդ Տ. Յովհաննէս Եպիսկոպոսի Բ. կարգի Առիւծ եւ Արեւ պատուանշանը տրուած է։ Կայս. Իրատէ մը կ'արտօնէ վերոյիշեալներուն՝ այդ պատուանշանները ընդունիլ եւ ի հարկին գործածել»։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Արտաքին եւ Ելմտական գործոց նախարարները երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցութիւն մը ունեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՀԻՃԱԶԻ հեռագրական գիծը Ճիտտէէն մինչեւ Մէտինէ երկարելու համար՝ Մէքքէի Էմիրը՝ Աշիւրրէֆֆիգ փաշա, Հիճազի կուսակալը Րաթիպ փաշա եւ նոյն գծին շինութեան պաշտօնով Մէքքէ գտնուող Մահմուտ Շէվքէթ փաշաները Ճիտտէ երթալով հեռագրական գծին երկարաձգման գործողութեանց ձեռնարկեր եւ այս առթիւ ոչխարներ մորթելով բարեմաղթութիւններ ըրեր են Վեհ. Սուլթանին կենաց համար։

ՄՈՒՏԱՆԻԱ ՊՐՈՒՍԱՅԻ երկաթուղիի կառախումբը յաճախակի գծէն դուրս ելլելուն պատճառը քննելու համար՝ Հանր. շինութեանց նախարարութեան կողմէ երկրաչափ մը ղրկուած էր, որ տեղւոյն վրայ քննութիւն մը կատարելով՝ պատրաստած տեղեկագիրը մատոյց պատկանեալ պաշտօնատան։ Այս տեղեկագրին պարունակութեան մասին հարկ եղած խորհրդակցութիւնները կատարուելով՝ Հանր. շինութեանց պաշտօնատան կողմէ պէտք եղածը ապսպրուեցաւ յիշեալ երկաթուղեաց ընկերութեան վարչական խորհուրդին։

ՄԱՀ. — Կայս. Պալատան արարողապետներէն Մեհմէտ Ֆէրրուխ էֆ. որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, նախընթաց գիշեր մեռաւ, 102 տարեկան։ Յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի Անձնական Գանձուն նախարարութեան ծախքով։

—Արտաքին գործոց նախարարութեան միջազգային իրաւագիտական դիւանի տնօրէն Մէհմէտ Րիզա պէյ, որդի Կայս. Անձնապահ զօրամասի հրամանատար Րէուֆ փաշայի, նախընթաց գիշեր մեռաւ։ Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Կայս. Անձնական Գանձուն ծախքով։

ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒ շինութեանց տուրքին համար վճարուած դրամէն այսուհետեւ արծաթ երկուքնոցը եւ դրուշնոցը իրենց իսկական արժէքով պիտի ընդունուին, փոխանակ մէճիտը 19 ղրշ. ընդունուելու։ Հանրօգ. Շինութեանց նախարարութիւնը այս մասին հրահանգ ղրկած է գաւառային իշխանութեանց։

ՃԱՎԱՅԷ, Պուխարայէ, Հնդկաստանէ Հիճազ ուխտի գացողներու թիւը 10,000ը անցած է, երկու ամսէ ի վեր։

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔ.—Իզմիրի վաճառականներէն Նէմլի զատէ Թահսին փաշա, քաղաքին մէջ հանրակառքեր բանեցնելու համար մենաշնորհ խնդրած էր, ինչպէս արդէն գրած էինք ասկէ առաջ։ Հանր. Շինութեանց նախարարութիւնն ալ խնդրագիրը յանձնած էր Այտընի նահանգին Իտարէի եւ Թաղապետական ժողովներու քննութեան։

Իզմիրի յունական թերթերը կը գրեն թէ ներկայացուած ծրագիրը ընդունելի գտնուելով ժողովներուն կողմէ, առժամապէս Թահսին փաշայի արտօնութիւն տրուած է հանրակառք բանեցնելու։ Այժմ ձեռնարկուած է հանրակառքին անցնելիք ճամբաներուն քարտէսի պատրաստութեան։ Խնդրարկուն յայտարարած է միանգամայն որ, իր կազմած ընկերութիւնը յանձնառու կ'ըլլայ այդ ճամբաները ընդարձակելու եւ կանոնաւորելու գործը եւս ստանձնել։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Դեկտ. 29ի գիշերը ժամը չորսին Այտընի նահանգին զանազան մասերուն՝ Մաղնիսա, Քըրք-Աղաճ, Ֆայիչկէր, Սօմայի եւ Իզմիր Այտըն քաղաքներուն մէջ երկրաշարժի բաւական զօրաւոր ցնցումներ զգալի եղեր են, հինգ երկվայրկեանի տեւողութեամբ, բայց առանց ո՛ եւ է վնաս պատճառելու։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանի դասախօսութիւնք պիտի սկսին յառաջիկայ շաբաթ օր։

ՔԱՐՈԶԻՉ ԵՒ ԽՐԱՏԱՏՈՒ. — Պէնի-Մէրվան ցեղին եւ անոնց մօտերը գտնուող արաբ ցեղերու հարկ եղած խրատները տալու եւ անոնց իսլամական կրօնքին պարտաւորութիւնները սորվեցնելու համար քարոզիչ կարգուած է Իպրահիմ Միւնէվվէր էֆ., որ նոյն ցեղերու վստահութիւնը գրաւած եւ անոնց համար յարգելի անձնաւորութիւն մըն է։

ՓԱՇԱ-ՊԱՀՉԷԻ պապկեայ չիչի գործարանին տնօրէնութիւնը խնդրած է որ հինգ տարի եւս երկարաձգուի իր արտադրութիւններէն մաքս չառնելու դրութիւնը։ Պետական խորհրդի քաղաքային ճիւղը նկատելով որ այդ գործարանին արտադրութիւններու արտածումը քաջալերելով՝ ներքին արտադրութեան զարգացման զարկ մը տուած կ'ըլլայ, յարմար դատեց խնդրուած թոյլտուութիւնը շնորհել եւ այս մօք պատրաստած տեղեկագիրն ալ մատոյց Մեծ-Եպարքոսութեան։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ առողջ. վարչութիւնը պահանջած է որ նահանգին մէջ պատահած ծնունդներու եւ մահերու թիւը ժամանակին իրեն հաղորդուի, նահանգին ընդհ. վիճակացոյցին պատրաստութիւնը անպատեհութիւններէ զերծ կացուցանելու համար։

ԿԱՌՔԻ ԱՐԿԱԾ. — Քուրու-Չէշմէյի մէջ կառք մը արինթաց կերպով նաւամատոյց գացած պահուն՝ եօթը տարեկան յոյն տղեկ մը կոխոտեց։ Հէգ մանկան անմիջապէս հարկ եղած դարմանները տրուեցան թէեւ, բայց խեղճին ոսկորները այն աստիճան գէշ կերպով ջախջախուած էին որ, քանի մը ժամ վերջը հոգին աւանդեց։ Կառապանը ձերբակալուեցաւ։

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ կառուցանելի նաւահանգստի վերատեսչութեան յատուկ շէնքին համար հարկ եղած հողէն մաս մը զինուորական իշխանութեան պատկանելուն՝ Սպարապետութիւնը գրեց Պաղտատի զօրաբանակի հրամանատարութեան՝ թոյլատրել խնդրուած գետնին փոխանցումը։

ԿԱՅՍ. Պալատան Ա. քարտուղարութիւնը հեռագրաւ Վեհ. Սուլթանին գոհունակութիւնը յայտնած է Պուխարայի Էմիրին, որ Պայրամի տօնը շնորհաւորած էր։

—Նոյնպէս Պայրամի առթիւ Լոնտոնաբնակ իսլամներու խորհուրդին նախագահ Ապտուլլահ Քուիլեամ էֆ. հեռագրաւ շնորհաւորած է Վեհ. Սուլթանը։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ անծուխ վառօդի գործարանը՝ որ Մաքրիգիւղի մէջ շինուած է, իր գործիքները ամբողջացուցած ըլլալուն պաշտօնական բացումը պիտի կատարուի վաղը։

ԹԱԱԶԻ նախկին կառավարիչ Հիքմէթ փաշա, որ իր կաշառակերութեան եւ այլ ապօրինի գործերուն համար նահանգին քաղաքային ամբաստանիչ ատեանին կողմէ դատաստանի ենթարկուած ըլլալուն համար Ատէն խոյս տուած էր, ի բացակայութեան սկսեր է դատուիլ տեղւոյն Իտարէի ժողովին առջեւ, ըստ որում իրեն շնորհուած տասնօրեայ պայմանաժամին միջոցին անձամբ չէր ներկայացած։

ԳԱՐԱՔԷՕՅԻ կամուրջը պիտի վերաշինուի խիստ հաստատուն եւ ճարտարապետական վերջին դրութեան համաձայն։ Այս մասին պատրաստուած յատակագիծերը Ծովային նախարարութեան քննութեան ենթարկուած են։ Շինութիւնք պիտի սկսին խիստ մօտ ժամանակէն։

ԷՏԻՐՆԷԻ նահանգին Տիմէթոքա գաւառակին մէջ ի նորոյ կանանց յատուկ բանտ մը պիտի հաստատուի։

ՊՕՆ ԵՒ ՏԻՒՔ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Պօն եւ Տիւք սիկառի թուղթերը ամէն կերպով առողջութեան անվնաս նիւթերով շինուած ըլլալով, ԱՆՈՎ միայն ծխեցէք։

Հարազատ

Պօն եւ Տիւք սիկառի թուղթերը կը ծախուին.

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Սանտըգճըլար, 102 թիւ Տրապոնի եւ Պլլիգաս վաճառատունը։ 7—52

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԾՆՈՒՆԴԻՆ ԱՌԹԻՒ

«Ծաղիկ»ի յառաջիկայ շաբաթ օրուան թիւը, Ծննդեան տօնին առթիւ, սովորականէն աւելի պարունակութիւն պիտի ունենայ։ Ծանուցումներու եւ Թերթօնին յատկացուած չորրորդ էջը, նոյն օրը տեղ պիտի տայ լուրերուն, եւ միւսները երեք էջերուն մէջ պիտի երեւան գրական յօդուածներ, ամէնքն ալ սիրուած գրողներէ ստորագրուած։

Յաւակնութիւնը չունինք «Ծաղիկ»ի այդ թիւը իբր գրական վայելք մը ներկայացնելու մեր ընթերցողներուն, բայց միեւնոյն ատեն կը վստահեցնենք զանոնք թէ հրատարակուելիք բոլոր յօդուածներն ալ տեղ լեցնելու համար գրուած բաներ չեն, ընդհակառակը։

«Ծաղիկ»ի այդ թիւին պարունակութիւնը չենք ծանուցաներ այժմէն։ Կը կարծենք որ մեր ընթերցողները պէտք եղածին չափ վստահութիւն ունին մեր վրայ, այսչափով իսկ համոզուած գոյացնելու համար սա կէտին նկատմամբ թէ ինչ որ կը խոստանանք այդ թիւին համար, պիտի կրնանք կատարել լիապէս։

Զմոռնանք ըսելու թէ ըստ առաջնոյն, այդ օրն ալ թերթին գինը միշտ 10 փարա կը մնայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կիլիկիոյ Նորընտիր Կաթողիկոս Ամեն. Երէցեան Տ. Գէորգ Սրբազան, գնահատելով Ս. Պատրիարքին երբեմնի անձնական քարտուղար Դանիէլեան Ներսէս վարդապետի կարողութիւնը, առժամաբար իբր քարտուղար քովը կը պահէ զայն։ Ն. Ամենապատուութիւնը Սիս երթալու առթիւ, հետը պիտի առնէ եղեր Դանիէլեան վարդապետը, որ Սսոյ միաբան մըն է արդէն, իր անձնական քարտուղարը ըլլալու համար։ Դանիէլեան վարդապետի հետ միեւնոյն ատեն, ինչպէս կ'իմանանք, Ն. Ամենապատուութեան պիտի ընկերանան մայրաքաղաքս գտնուող Սսոյ միւս միաբաններն ալ։

×

Երէկ, Կաղանդի առթիւ, Երէցեան Սրբազան Երուսաղէմատան մէջ ընդունեց բազմաթիւ անձնաւորութեանց եւ Պատրիարքարանի ամբողջ պաշտօնէութեան շնորհաւորութիւնները։

×

Ս. Պատրիարքը, Կաղանդի առթիւ, երէկ Պատրիարքարանի մէջ ընդունեց շրջակայ հեռաւոր թաղերու քարոզիչներուն, Թաղ. Խորհուրդներուն, քահանաներու եւ Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան շնորհաւորութիւնները։ Ն. Սրբազնութիւնը, ըստ սովորութեան, առաւօտուն նախագահեց Մայր Եկեղեցւոյ ժամերգութեանց, եւ օրուան տօնին առթիւ քարոզ մըն ալ խօսեցաւ։

Կաղանդի առթիւ, Ս. Պատրիարքին շնորհաւորական այցետոմսեր ղրկած էին Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Խորհրդական Թէվֆիգ բաշա, Ոստիկանութեան նախարար Վեհմ. Շէֆիգ բաշա, Եպարքոսական դիւանապետ Պագը պէյ, Թղթակցութեանց տնօրէն Զիւհտուին պէյ, Թարգման Խայրէտտին պէյ, Բերայի կառավարիչ Համտի պէյ, Պարսկական դեսպան Միրզա Րիզա Խան, Ա. Թարգման Յովհաննէս Խան եւ Մուսթաֆա Խան, Կայս. Ամէտի դիւանէն՝ Մէհմէտ Ալի պէյ, եւայլն։

Ազգ. Հիւանդանոցի Որբանոցի սաները, ըստ սովորութեան շնորհաւորական ուղերձ մը մատուցին Ս. Պատրիարքին որ օրացոյցներ նուիրեց անոնց։

Պատրիարքարանի կողմէ պետական վարժարանները ղրկուած հայ ուսանողները այսօր Ս. Պատրիարքին կը ներկայանան շնորհաւորութեան։

×

Պատրիարքարանի մեծ դահլիճը ուր կատարուեցան երէկ Կաղանդի շնորհաւորութիւնները, բոլորովին նոր կարասիներով ու զարդերով կահաւորուած էր թէեւ, բայց այդ կարասիները Պոլսոյ վաճառատուններէն հոգացուած էին, եւ ո՛չ թէ Եւրոպայէն, ինչպէս ծանուցուած էր ասկէ առաջ, Դահլիճը, նոյն իսկ անոնցմով բաւական սիրուն երեւոյթ մը առած է սակայն, երեւոյթ մը՝ որուն վրայ պատկառանքի ու վեհութեան հով մը կ'աւելցընեն Պոլսոյ հին Պատրիարքներու պատկերները, որոնք պատերէն կախուած են։

×

Պատրիարքական այն շրջաբերականը որ կը պատկանի գաւառային որբանոցները արհեստացոյցի վերածելու գաղափարին, երէկ ուղղուեցաւ իրենց բարեխնամութեամբ ծանօթ անձնաւորութիւններու։ Այդ շրջաբերականներուն կցուած է օրինակ մը այն կանոնագրէն՝ զոր այդ առթիւ պատրաստած էր Պատրիարքարանի դիւանապետներէն Թելեան Բարթող էֆ.։

×

Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդին հրաժարականը Վարչութիւնը ընդունած չըլլալով, Պատր. Փոխանորդ Սրբազանը երէկ Սամաթիա երթալով, յանուն Վարչութեան յորդորեց հրաժարեալ անդամները որ ըստ առաջնոյն շարունակեն իրենց պաշտօնը։ Թաղ. Խորհուրդը խոստացաւ ներկայ տօնական օրերուն մէջ պաշտօնի վրայ մնալ, յարգելու համար Վարչութեան կամքը։ Պատր. Փոխանորդ Սրբազանը այդ առթիւ խոստացեր է ինք ստանձնել Սամաթիոյ հրկիզելոց տնակներուն շինութեան յանձնաժողովին նախագահութիւնը։ Յանձնաժողովին ասկէ առաջ կը նախագահէր Բագրեւանդեան Սահակ վարդապետ, որ այս պահուս Պոլիս չի գտնուիր։

×

Սամաթիոյ ազգ. վարժարաններուն երկսեռ աշակերտները, երէկ, Կաղանդի առթիւ, Մանկապարտէզի սրահներուն հետ Նունեան-Վարդուհեան վարժարանին սրահին մէջ հաւաքուելով հանդէս մը սարքեցին, եւ Վեհ. Սուլթանին ձօնուած երգեր երգեցին։ Եկեղեցական դասն ալ մասնակցեցաւ այս հանդէսին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ

Ս. ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—1902ի պիւտճէին մէջ հասոյթներու գումարը կը հաւասարակշռէ ծախքերու գումարը՝ որ 1,946,571,976 Ռուպլիի կը համնի։ Սովորական հասոյթներու գումարը 1,775,913,481 ռուպլի է։ Ելմտական նախարարութեան այս մասին պատրաստած ծրագիրը կը հաստատէ թէ կայսրութեան ելմտական կացութիւնը շատ գոհացուցիչ է։

ՊՐԻՒԷՔՍ, (Պոհէմիա).—Հանքածուխի հանքի մը մէջ փլուզում մը տեղի ունեցաւ։ 43 գործաւորներ անհրայթ եղած են։ Կը վախցուի թէ ամէնքն ալ մեռած են։

ՀՈՆԳ-ՔՈՆԿ. — Չինացի զինուորներ քանի մը հրացանի հարուածներ պարպեցին անգլ. «Մանիկ» շոգենաւին վրայ որ կը գտնուէր Քիաօ-Չէուի նաւահանգստին մէջ։ Անգլիացի մը վիրաւորուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Էտուըրտ թագաւորը ընդունեցաւ գեր-ծովակալ Պարոն Սընտրն-Պիպրանը, որ յանձնեց իրեն, Վիլհէլմ կայսեր ինքնագիր մէկ նամակը։

ՓԱՐԻԶ.—Խորհ. դարանը վերաբացուեցաւ այսօր։ Ծերակոյտը Նչ.ին յետաձգեց իր դիւանին ընտրութիւնը։ Երեսփ. Ժողովը՝ 307ի վրայ 288ի ձայնով իրեն նախագահ վերընտրեց Պ. Տէշանէլը։

ՊԵՐԼԻՆ.—«Վոլֆ»ի գործակալութիւնը կը յայտարարէ թէ Սընդրն-Պիպրան գերծովակալին Լոնտոն այցելութիւնը յատուկ պաշտօնով մը չէ։ Պարոն Սընդրն-Պիպրան Լոնտոն գացած է պարզապէս ներկայ գտնուելու համար Եոթինկ-Բլրայի բացման հանդէսին։ Հաւաստի աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ Էտուըրտ թագաւորին թագադրութեան հանդէսներուն առեն Վիլհէլմ կայսեր ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ Հանրի տը Բրիւս իշխանը։

ՊՈՒՏԱՓԷՇԴ. — Կառավարութիւնը մտադիր է 200 միլիոն ֆր.ի փոխառութիւն մը ընել հանրային աշխատութեանց յատկացնելու համար։

— Ամբողջ Հարաւ. Հունգարիոյ մէջ ողողումներ տեղի ունեցեր են։ Վնասը մեծ է։

— Քարաքասէ հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ վէնէզուէլլական գունդերը Սան-Գարլայի մէջ գերի բռներ են Լիւզովսքի ապստամբ զօրավարը։

ՀՌՈՄ, 14 յունվար.—Իտալիոյ թագաւորը, թագուհին, նախարարական մարմինը ու բոլոր խորհրդարանները վաղը (այսօր) ներկայ պիտի գտնուին հոգեհանգստեան արարողութեան որ պիտի կատարուի Բանթէօնին մէջ, ի յիշատակ Վիկթոր-Էմմանուէլ Բ. թագաւորին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 14 Յունվ.—Նոր Տօյչէր Ալկեմայնէ Զայթունկի մէկ յօդուածին հետեւանօք կ'ըսուի թէ Կալլէսի իշխանը տատանած է իր Գերմանիա ընելիք ճամբորդութիւնը։

—Զրոյց կը պտտի թէ Լոնտոնի գերմանական եւ Պերլինի անգլ. դեսպանները արձակուրդով պիտի մեկնին իրենց պաշտօնատեղիներէն։

—Սթանտարտ Հարաւ. Ափրիկէի մէջ կռուող Պոէրներուն թիւը 13,000 կը հաշուէ։

ԳՐԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆՑ ԶՄԵՌՈՒԱՆ

Օ. ՁԻՖԹԻՆ.ՍԱՐԱՖԻ
Թարգմանած
ՓԻԼԻՊՈՊՕՓԱՅԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԸ
(Հեղինակ ՊՕԼ ՊՈՒՐԺԷ)
էջ 340 ութածալ
6 ղշ. Պոլսոյ մէջ, 7 ղշ. գաւառաց համար

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ
1902
Կեդրոնատեղի Ղալաթիա, Սեղբոս-Խան
Թիւ 5 ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ Գրատունը

Կ'ուզէ՞ք ունենալ առեւտուրի մարդոց անհրաժեշտ գործիքը, գնեցէք հատ մը այս Օրացոյցէն, որ կը լրացնէ ժողովրդային մեծ պէտոյք մը, հաղորդելով գիտելիքներ՝ թղթատարական, հեռագրական, առեւտրական եւ ուսումնական, ծանօթութիւններ՝ պետական պաշտօնատանց, Պատրիարքարանաց եւ գաւառային առաջնորդութեանց, բովանդակելով արեւելեայց եւ արեւմտեայց չարժուն եւ անշարժ գլխաւոր տօները, Պորսայի փակման օրերը, փոխառութեանց տոկոսներուն վճարման թուականը եւն. եւն.։

Օրացոյցս կը պարունակէ եւրոպական եւ թրքական ժամերու եւ օսմանեան ելեւմտական եւ փրկչական տարիներուն համապատասխանող թուականները եւն. եւ իբր յաւելուած նօթագրութեան համար յիշատակարան մը։

Գին 2 Դահեկան

Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով։

☛ ՎԱՃԱՌՈՂԱՑ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԶԵՂՉ

9—10

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 31 Դեկտ.			
Օսմ. Պոն. Սէրի Դ. Օ.Ռ.	27	20	1/2
Ամենէն բարձր գին »	27	30	—
» վար գին »	27	25	—
Ալիվրէ »	—	—	—
Ռուսէլի երկաթ. ֆր.	109	12	1/2
Ամենէն բարձր գին »	109	37	1/2
» վար գին »	108	25	—
Թրամվայ »	112		—
Ամենէն բարձր գին »	112	—	—
8 օրուան Ֆոնտոլիտ	250	—	—
8 » Երկաթուղի	2	50	—
ԲԱԹՈՒՄ, 1 Յունվ.			
Օսմ. Պոն. Սէրի Դ. Օ.Ռ.	27	26	1/2
» ժամ 5ին «	27	25	1/2
Ռուս. երկաթուղի ֆր.	109	—	—
» » ժամ 5ին »	109	—	—
Թոմպագ Թիւրք Ռէժի	13	50	—
Սիկարէթ, Սէրի A	0	94	—
» » B	0	54	—
Պանգ տը Մէթէլին	8	30	—
Ագսիոն տէ Թրամուէյ	5	62	1/2

Ժուռնանս	1	40	—
Սօսիէթէ տ'Ասիւրանս	3	60	—
Գրէտի Ժէնէրալ	0	10	—
Սօս. Օթ. տը Ֆիլ է տԹֆ	1	40	—
Ագսիոն Գոմմէրսիալ	0	5	—
Թօպագօ Գօրբօրէշըն	0	[illegible]	09
Անթըրբրիզ Ժէնէրալ	0	2	—
5% Հէլլէնիք 1888	196	—	—
Պանգ Նասիոն. Յուն.	401	—	—
Լօրիեմ	51	—	—
Թրամուէյ	112	—	—
Պոլսոյ Բարաֆի Ընկ.	478	—	—
Տէրքօզի Ջրի Ընկ.	248	—	—
Թրամվէյի Ընկ.	482	—	—
Գրէտի Ֆօնսիէ Էժիբ.	266	—	—
Անատոլու Երկաթ.	09	95	—
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	110	30	—
» » » չէք	22	92	1/4
Բարիզ » »	22	97	1/2
» » » չէք	22	70	—
Պերլին անասիս չէք	18	45	—
Գուրոն Աւստրիական	21	62	—

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ			
Անգլ. Ոսկի	110	06	—
20 Ֆրանգնոց	87	30	—
20 Մարքնոց	107	20	—
Բոլ Էմբէրիալ	90	20	—
Քրիմից	51	08	—
Մէճիտիէ արծաթ	108	07	—
Մէճիտիէ քառորդ	106	—	—
Մէճիտիէ մանրուք	102	—	—
Պէշլիք	102	20	—
Մէթալիք	98	—	—
Ռուպլի արծաթ	68	20	—
Շիլին	108	20	—
Ֆր. արծթ. ֆրնս.	87	10	—
» » բուլղկն.	85	20	—
» » իտալկն.	77	—	—
Ռէճիհա	10	—	—
Ռուպլի Թղթադրամ	8	57	58
Ֆլորին »	9	07	—
Մարք »	107	30	—
Տրախմի »	37	30	—
Անգլ. ոսկի »	110	—	—
Ֆրանս. » »	87	30	—
Ռումէնկ. » »	86	20	—
Պուլկ. » »	86	20	—
Իտալ. » »	85	—	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Բարիզ, 14 Յնվ.			
3% Ֆրանսկն.	100	35	—
3½% »	102	15	—
Օսմ. Պոնս. D	25	32	—
Ռուս. Երկ.	111	—	—
Օսմ. Ռէժի	313	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	543	—	—
Օսմ. Մաքս	520	—	—
Օսմանիէ	454	50	—
Բէրիօրիթէ Թիւրք	—	—	—
Գրէտի Լիօնէ	—	—	—
5% Իտալական	100	05	—
Սպանիական արտաքին	77	97	—
Թէւֆիգէի փոխառութ.	420	—	—
Սելանիկ-Կ. Պոլսոյ երկ.	273	—	—
Գասսապա երկթ.	365	—	—
Թրամուէյ Ֆոնս.	116	—	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	25	13	1/2

Լոնտոն, 14 Յնվ.			
Անգլ. Ֆոնս.	93	69	—
Օսմ. Ռանիթ B	50	50	—
» C	27	12	—
» D	24	87	—
Օսմ. Պանքա	11	75	—
Էժիբթեն Իւնիֆիէ	107	—	—
Տօմինիալ	104	—	—
Այտընի երկաթուղի	13	50	—
Գասսապա »	82	—	—
5% Իտալական	—	—	—
5% Հէլլենական 1884	38	50	—
Ռանիթ »	31	—	—
Մօնօբօլ »	41	50	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Պուլկար 1888 6%	82	50	—
Թրամուէյ Ֆոնս.	04	59	—
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	25	32	1/2

Վիեննա, 14 Յնվ.			
Ռուս. երկթ.	104	—	—
Օսմ. Ռէժի	298	—	—
Փոխն. Լոնտոնի վրայ	239	40	—
Բրիւսէլ, 14 Յնվ.			
Ռանիթ Օսմ. Սէրի D	25	—	—
Ռուս. երկաթուղի	108	25	—
Պերլին, 14 Յնվ.			
Ռուս. երկաթուղի	106	70	—
Ռուպլի (100ը)	216	12	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	20	26	—

ՏՈՔԹ. Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բերա, Մեծ-փողոց, կայարա Սիրայի դպրոցին դեմ, թիւ 200

Ամէն օր ժամ 5էն 11½ (Ը. Թ.)։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐՔ

Ղալաթիա, Մէրթէպանի փողոցՃէպիխանէ

ՄՕՐԻՍ ՖԱՆԻԼԼԱ

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին ատամնաբուժական աշխատանոցի համար հարկ եղած բոլոր գործիքները, ինչպէս նաեւ քաուչու, սիման, ամալկամ, Բարիզի գաճ, եւն։

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ

Թուրքիոյ ամէն կողմերը կը դրկուին սոյն ապրանքները

25-100

ՏՈՔԹ. ՀԱՓՕՆԵԱՆ

Մասնագետ ծննդական գործարանների հիւանդութեանց

Ցիշերայ բժիշկը բացի կիրակիէ, ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Բերա, Բանկալթի, Թաց փողոց, թիւ 6 տան մէջ եւ կէս օրէն վերջը մինչեւ 11, Ղալաթիա, Վոյվոտա պահականոցին դիմացը, Իզմիրլի Օղլու խան թիւ 15։ Կը բժշկէ ծննդական գործարաններու ամէն կարգի հիւանդութիւններ, ամէնէն սաստիկ միզանցքաբորբոքումները եւն. Նոր մեթոտներով եւ առանց ամենափոքր ցաւ զգացնելու, թէ՛ արանց եւ թէ՛ կանանց միզամանի եւ միզանցքային խողովակներու հիւանդութիւնները կը դարմանէ մէկ քանի օրէն։ Քիչ ժամանակէն կը դարմանէ գաղդ. հիւանդութիւններ։

53 100

Grand Concert du Café de Commerce

Բերա, Մեծ փողոց, կայարա Սիրայի դիմաց, թիւ 266.

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Ամէն իրիկուն

ՀԱՅԱՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄՆԱՑՈՒՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ 12 ԱՆՁԵՐՈՎ

Գազավարժ առազնորդութեամբ

ՊԱՐՈՆ ԹԷՕՏՈՐ Վ. ՈՐԱԲԷԱՆ

2—25-100

Պոլսոյ թիւրպէս նաեւ բոլոր գաւառներու համար, ԸՆՏԻՐ, ՀՈՏԱԼԷՏ եւ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԹԷՅԻ միակ կեդրոնն է

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ եւ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

վաճառատունը

Պալիս, Պանճե Գաբու, Ճէլալ Պէյ խանի տակ, 10

MARQUE DEPOSÉE

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

թեյի վաճառատունը մեծապանակ եւ փոքրապանակ վաճառումներ ունի համար. . . .

ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐ ԸՆԵ

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վաճառատան մարգարէին

ԱՇՆԱՆ ԶՈՎ ՕԳԵՐՈՒՆ ՀԱՃԵԼԻ ՏԱՔՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿՈՒՏԱՅ

ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱԲԲՈՒԽ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒ ԿՕԳՆԷ

ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

ԶՄԵՌՈՒԱՆ ՅՈՒՐՏ ՕԳԵՐՈՒՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԲԱՆՆ Է

ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէն տարիքի, ամէն սեռի, ամէն դասակարգի

ԱՄԷՆԷՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ ԲԱՆՆ Է

ԹԷՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

3 31—60

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1805

Մանկավարժական դասագրքերու կեդրոն

ԳՐԱՎԱՃԱՌ

ՀԲԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՀԵՂԻՆԱԿ

Կ. Պոլիս, Մերճան փողոց, Թիւ 57

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԶԱՓԱՒՈՐ

ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ ԴԻՄԵՑԷ

Ղալաթիա, Թիւնէյի դիմաց, 25

ուր պիտի գտնէք ամէն տեսակ սակեզած եւ զարդարուն սիներ, ամրիկ. եւ ֆրանս. պատի թուղթեր. վարագոյրի թիւլեր, եւն։

54—60

ՇԱՊԻԿ

ԳՆԵՑՎԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՈՎ ՎԱՅԵԼՈՒՄ ԵՎ ՎԱՃԱՌՎՈՂ ՅԻՇԵՑԱԿԱՆ ՇԱՊԻԿ

ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ԵՎ ՎԱՃԱՌՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մ. ՏԷՐ-ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Արդուզարդի Մեծ Վաճառատուն եւ Շապիկի Գործարան

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 84

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Պատրաստուիլ ամէն տեսակ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

ԱՄԵՆԱԽՆԱՄԵԱԼ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐԳԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԹԻՒ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵԼԻ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ.

ԿՎԵՌՉ ԿՎԵՌՉ

4—41-100

Մ. ԹԻՖԼԻԶԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲԺԿՆ. ԵՒ ԱԿՆԱԲԺԿՆ. ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

Ղալաթիա. Վոյվոտա փողոց Թիւ 91

Վաճառատան մէջ ամէն տեսակ ակնաբուժական եւ վիրաբուժական գործիքներ կը վաճառուին ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ։ Կակուղ եւ կարծր լաստիկէ (քաուչուկ) առարկաներ, աճուկի կապիչներ (գասրգ պաղը), տեսակ տեսակ զրեիներ (շիրինկա), ելեքտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խոշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսգոբ), փոքր եւ մեծ մանրադէտի ապակիներ, նորատեսակ ոսկի եւ այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատան մէջ։ Գիները չատ ժամանակ։

Օ ԹԱԼՕՆ Տ'ՕՐ

ԲԱՐԻՁԵԱՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԴԱՐԼՕ ԱՀՆԱՄԵԱՆ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ

Վերջին Նորաձեւութիւն Պատրաստ եւ չափու վրայ Արանց եւ կանանց համար

Նաեւ կաղերու համար պատրաստուած

Կալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Թիւ 103

ԱՊԱՌԻԿ ՄԻ՝ ՈՒԶԷՔ 2 ԳԻՏՏ ՏԱՄ

ԱՊԱՌԻԿ ՄԻ՝ ՈՒԶԷՔ 2 ԳԻՏՏ ՏԱՄ

ՀԱՅ ՄՆՏՈՒԿՃԻ ՀԱՐՄՆԻԲԻ

ՄԱՔՍՈՒՏ ԿԸԼԸՃՃԵԱՆ

Էսկի-Զապրիկ

Ճամբորդներու համար 5% զեղչ

Ամուրիներու համար 10% զեղչ

Աղջիկներու համար 50% զեղչ

Արտօնատէր Ա. ՍԱԳԱՆԵԱՆ

Տպագրութիւն Սագտեան Ցպարան։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (47)

ՇԱՌԼ ՄԷՌՈՒՎԷԼ

ՈՍԿԻԻ ՏԵՆԴԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱԳ ՖՈՒԺԸՌԷԻ ՈՃԻՐԸ

ԺԱ.

ՆՈՐ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

Աղջիկը, լսելով ոտքի աղմուկը, վեր ցատկեց տեղէն ու տեսնելով Ռօպէռը,

—Դո՞ւք, ըսաւ զարմացած։

Ռօպէռ հազիւ թէ նշմարած էր Մատլէնը, կատաղութեան ահռելի զգացում մը պատած էր ամբողջ հոգին։ Հիմա իրաւունք կուտար ա՛լ Տիւրիէօ Պառոնուհիին եւ ուրիշներու ըսածներուն՝ Մատլէնի անբարոյութեան մասին։

—Տեսա՞ք ըսաւ Մատլէն, իրաւունք ունէի, երբ աղաչեցի որ չի գաս, չգտնես. իրաւունք ունէի երբ կ'ըսէի թէ ես չկամ, Մատլէնը մեռած է ալ քեզի համար . . .

—Ճշմարի՞տ է . . .

—Պարզապէս վիշտ մը ինայելու համար էր ձեզի, որ ուզեցինք ծածկել ո՛ւր ըլլալնիս։ Ահա կը տեսնէ՛ք՝ ահռելի վիհը որ կը բաժնէ զմեզ իրարմէ։ Այս տղան որ պիտի ծնի մօտ օրէն չէ՞ արդեօք պէտք եղածէն աւելի սոսկալի պատուար մը մեր երջանկութիւնը հեռու բռնող մեզմէ։ Բայց չդատապարտես զիս Ռօպէռ, վանդի հաւատա խօսքիս անմեղ եմ ես։ Ցանցաւորը, օ՜հ, չեմ կրնար ըսել յանցաւորը, թշուառականին մէկն է որ ինքնակորոյս խելայեղութեան մը վայրենի կրքին մէջ գործեց այս ոճիրը . . . հո՛ն, Մէն-Ժան-տիւ-Տէզէսի ճամբուն վրայ . . .

—Հասկցա՛յ։

—Բոլ՛ քեզի թէ կը սիրեմ զքեզ, թէ կը պաշտեմ զքեզ Ռօպէ՛ռ, բայց անկարելի է ալ մեզի միանալ՝ կնոջ բարոյականը չատ դիւրաբեկ է։ Բաժնուի՛նք, անկարելի է մեզի միանալ։

—Մատլէ՛ն, չէ՛ Մատլէն։ Ռօպէռ յուզմունքի ու գութի ամէնէն բուռն զգացումներով կը տոչորէր։ Զէ՛ Մատլէնս ինչու թշուառական ապերախտի մը զոհերը մենք ըլլանք, կը սիրենք զիրար, ապրինք նորէն միասին, հոգ չէ Մատլէ՛ն։

—Անկարելի՛ . . . այս ցաւո՞վ, այս վիճակո՞վ։

—Մատլէ՛ն . . .

—Կաղաչեմ մի պնդեր։ Ամէն բան խզուած է մեր երկուքին միջեւ . . . Երթաս բարով, ձգէ՛ զիս . . .

Ռօպէռ այս անսպասելի հաստատ մերժումին վրայ խելայեղ, ելաւ տեղէն ու արագ քայլերով սկսաւ յառաջանալ դէպ ի ցանկապատին դուռը։

Շիտակ պանդոկ գնաց ուր առաջին անգամ թուղթ ու գրիչ ուզեց նամակ մը գրելու համար։ Մատլէնին էր որ կը գրէր եւ կը կրկնէր նոյն աղաչանքները, նոյն պաղատանքը՝ զինքը չզրկելու մասին ամբողջ աշխարհի երջանկութեանց մեծագոյնէն։

Մատլէն սակայն անդրդուելի կ'երեւար։ Նոյն ամուր ժխտականը եղաւ իր պատասխանը, ժխտում մը՝ որ այս անգամ վերջնական ըլլալուն համար մանաւանդ ամէնէն խոր վէրքը բացաւ խեղճ սիրահարին հոգւոյն վրայ։

Իրիկունը ժամը ինին երկրորդ թղթաբեր մը եկաւ զարնել Վիլլա Միլթօնի դրան։

—Նամա՛կ մը, ըսաւ, Օրիորդին համար, եւ կը պատրաստուէր մեկնիլ երբ Նաքոբօ հարցուց։

— Պատասխան չե՞ս ուզեր։

—Ո՛չ, հարկ չկայ։

— Բայց ինչո՞ւ,

— Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ . . . Որովհետեւ ճամբորդը որ տուաւ ատիկա չի կրնար նամակ ընդունիլ ա՛լ . . . մեռա՛ւ։

— Ինչպէ՞ս։

— Գնդակ մը ալով գլխուն։

— Ինքզի՞նքը սպաննեց։

— Հազիւ կէս ժամ կայ։

Մատլէն որ հո՛ն, քանի մը քայլ անդին կեցած էր, վայրկենապէս, չանթահարի մը նման ինկաւ գետինը, անշունչ։

ԺԲ.

ԾՆՆԴԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճշմարիտ էր։

Վերջին նամակը գրելէն վերջ երբ նորէն ատոյեր էր նոյն մերժողական պատասխանը, Ռօպէռ, զայրոյթի ամէնէն սոսկալի տանջանքներուն մատնուած, իր սենեակին մէջ, մինակ, քանի մը նամակներ գրելէ վերջ, գնդակ մը տեղաւորցուցեր էր գանկին մէջ։

Նամակներէն մին ուղղուած էր մօրը, միւսը ուղղուած էր Մատլէնին եւ երրորդ մը՝ ուղղուած էր Պ. Մէրլէնի, Բարլզ, Լուի-լը-Կրան փողոցը բնակող նոտարի մը, եւ կատարելապէս օրինաւոր կտակ մըն էր.—

«Ամբողջ ունեցածս կը կտակեմ այն տղուն զոր պիտի ունենայ մօտ օրէն Օր. Մատլէն ա՛Արվիլ՝ որ ներկայիս կը բնակի Վիլլա Միլթօնի մէջ Լուկանոյի մօտ (Զուիցերիա)։

«Կը խնդրեմ սիրելի մօրեղբօրմէս, կոմս որ Պրանքուրէն, զոր կտակակատարս կ'ընտրեմ, հսկել կամքիս ճշգրիտ գործադրութեան։

«Կը փափաքիմ որ գաղտնի մնայ ան։»

Օր. ա'Արվիլ քանի մը վայրկեան փռուած մնաց բակին մէջ, մինչեւ որ տիկին կոմտուհին ու ծառաները հասան եւ զրկեցին տարին զայն սենեակը։

—Ա՜հ, եթէ դիանայի կը մրմնջէր անդադար խեղճ աղջիկը։

Իրեն ուղղուած նամակը եկած էր արդէն։ Ինքը ձեռքը բռնած չէր ուզեր բանալ, հակառակ ներքնամղումի մը անոր պարունակութիւնը գիտնալու։

—Մա՛յր, կարդա՛ սա նամակը ըսաւ վերջապէս, ա՛լ չկրնալով դիմանալ։

(Շարունակելի)